

Prevenia úrazov zamestnancov upratovacích služieb

Upratovanie a čistenie sa vykonáva na každom pracovisku. Odvetvie upratovacích a čistiacich služieb je sektor, ktorý sa rozrastá, nakoľko ide o služby, ktoré sa stále viac a viac objednávajú na základe verejnej súťaže. Aj keď existuje niekoľko veľmi veľkých poskytovateľov upratovacích a čistiacich služieb, v tomto odvetví prevládajú malé firmy, z ktorých mnohé zamestnávajú menej ako 10 zamestnancov.

Upratovanie a čistenie je neodmysliteľná práca, ktorá, ak je vykonaná dobre, môže znížiť výskyt rizík týkajúcich sa bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov, ako aj ich náklady pre spoločnosť, napríklad predĺžením životnosti zariadení na pracovisku, ako aj vybavenia a udržiavaním podlahových plôch v dobrom stave. V niektorých priemyselných odvetviach, akým je odvetvie potravinárstva a stravovania, nevyhovujúce upratovanie a čistenie môžu spôsobiť neúspech spoločnosti.

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci uverejnila správu, ktorá sa zameriava na prevenciu úrazov zamestnancov upratovacích služieb. Táto správa, ktorú je možné stiahnuť si bezplatne z internetovej stránky agentúry, sa zamýšľa nad výzvami týkajúcimi sa zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov upratovacích služieb a skúma opatrenia prijaté na dosiahnutie tohto cieľa.

Výzvy na bezpečné a zdravé upratovanie a čistenie

Tendencia, aby sa upratovacie a čistiace práce objednávali ako osobitné zákazky so súťažnými ponukami posudzovanými iba na základe ceny samotnej, znamená, že existujú silné tlaky na spoločnosti poskytujúce čistiace služby, aby znížili svoje ceny. Môže to viesť k nedostatočným investíciám do školení a iných riadiacich činností, podstatných pre ochranu zamestnancov. Pretože náklady na pracovnú silu majú tendenciu tvoriť najväčšiu časť nákladov spoločnosti poskytujúcej upratovacie a čistiace služby, existujú riziká, že sa bezohľadní zamestnávateľi budú snažiť získať neprímeranú výhodu v procese verejného obstarávania praktikami nezákonného zamestnávania takou formou, ako je neplatenie sociálnych odvodov v plnej výške alebo zamestnávaním ilegálnej pracovnej sily.

Proti takýmto praktikám boli prijaté opatrenia. Napríklad, európski sociálni partneri v odvetví priemyselného čistenia prijali spoločné stanoviská k zamestnanosti a nelegálnej práci, vydali pokyny na ochranu zdravia a bezpečnosti pri práci, ako aj manuál s názvom *Výber najlepšej hodnoty* (Selecting best value) na podporu kvality verejných výberových konaní.

Nedostatočné vnímanie hodnoty upratovacích a čistiacich prác a zamestnancov vykonávajúcich upratovacie a čistiace práce môže brániť efektívnemu riadeniu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v rámci upratovacích a čistiacich služieb, napríklad nezabezpečením vhodného zariadenia a školenia z toho dôvodu, že zamestnávateľ nepovažuje túto prácu za dôležitú.

Všeobecné nebezpečenstvá, riziká a zdravotné dôsledky

- Riziká pošmyknutia, zakopnutia a pádov, najmä pri práci s vodou.
- Riziká porúch podporno-pohybovej sústavy, napríklad v dôsledku nosenia ťažkých bremien alebo vykonávania opakujúcej sa práce.
- Vystavenie sa nebezpečným látkam obsiahnutým v čistiacich prostriedkoch.
- Vystavenie sa nebezpečným látkam, ktoré môžu obsahovať biologické ohrozenia, ako sú plesne alebo ľudské biologické odpady.
- Psychosociálne problémy vrátane stresu, násillia a zastrasovania spojeného s prácou.
- Riziká spôsobené pracovným zariadením, ako je zásah elektrickým prúdom.

Bežné zdravotné poruchy spojené s prácou zistené u zamestnancov vykonávajúcich upratovacie a čistiace práce zahŕňajú:

- zranenia v dôsledku pošmyknutí, zakopnutí a pádov;
- poruchy pohybového ústrojenstva;
- stres, úzkosť a poruchy spánku v súvislosti s prácou;
- kožné ochorenia ako dermatitída a ekzémy;
- respiračné poruchy vrátane astmy a
- kardiovaskulárne ochorenia.

Upratovanie a čistenie vykonávané počas dňa

Upratovacie a čistiace práce sú často vykonávané mimo bežného pracovného času, často skoro ráno, večer alebo v noci. Zamestnanci môžu byť zamestnaní na čiastočný pracovný úväzok a často môžu vykonávať viac ako jednu prácu. Takéto pracovné modely môžu prispievať k rizikám týkajúcim sa zdravia a bezpečnosti zamestnanca. Zatiaľ čo na niektorých pracoviskách upratovanie a čistenie nemôže byť vykonávané počas bežnej pracovnej doby, často je možné to zmeniť a táto zmena je výhodná tak pre spoločnosť vykonávajúcu upratovacie a čistiace služby, ako aj pre zamestnanca a klienta.

Švédsky poskytovateľ upratovacích a čistiacich prác implementoval čistiace práce vykonávané počas dňa u svojho klienta, významnej bankovej skupiny. Upratovanie a čistenie vykonávané počas dňa začalo po zaškolení všetkých zamestnancov spoločnosti poskytujúcej upratovacie a čistiace služby. Klient mal osov z lepšej kvality služieb vyplývajúcej z priameho kontaktu medzi klientom a zamestnancom vykonávajúcim upratovacie a čistiace práce, spoločnosť poskytujúca upratovacie a čistiace práce profitovala zo zníženej fluktuácie zamestnancov, nakoľko zamestnanci uprednostňujú prácu počas dňa a pracovníci dosiahli lepšiu spokojnosť s prácou a bezpečnejšie a zdravšie pracovné podmienky.

Hodnotenie rizík

Upratovacie a čistiace práce sú zriedkavo vnímané ako základná aktivita v predmete podnikania spoločností, čo môže viesť k nedostatočnej informovanosti o nebezpečenstvách a rizikách spojených s týmto procesom, a tak k realizácii neprimeraného hodnotenia rizík a implementácie preventívnych opatrení.

Hodnotenie rizík je kľúčom k dobrej bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a účinná prevencia sa môže dosiahnuť dodržiavaním prístupu podľa týchto piatich krokov:

- identifikovanie nebezpečenstiev a rizikových osôb;
- hodnotenie a zoradenie rizík podľa dôležitosti;
- rozhodnutie o preventívnych opatreniach;
- prijatie opatrení;
- monitorovanie a kontrola za účelom zaistenia, aby preventívne opatrenia fungovali (!).

Tam, kde sú zabezpečované upratovacie a čistiace práce cez externého dodávateľa, môžu existovať ďalšie problémy, pretože klient a spoločnosť poskytujúca upratovacie a čistiace služby potrebujú spolupracovať na to, aby sa zabezpečilo identifikovanie, odstránenie alebo kontrola rizík.

(!) Faktografický hárok 81, 'Hodnotenie rizík — kľúč pre zdravé pracoviská (<http://osha.europa.eu/publications/factsheets>).

„Buďte opatrní – Nebezpečné látky“. Výtvarníci: Igor Banaszewski, Monika Wojtaszek. Ukážka s láskavým dovolením organizátorov súťaže o plagát na tému ochrany zdravia pri práci organizovanej Centrálnym úradom pre ochranu pracujúcich – Národným výskumným ústavom, Poľsko.

Záver

Hlavné myšlienky v správe je možné zhrnúť nasledovne:

- vyberajte si upratovacie a čistiace služby podľa kvality, nie podľa ceny;
- prejdite na vykonávanie upratovacích a čistiacich prác počas dňa;
- ohodnoťte pracovníkov vykonávajúcich upratovacie a čistiace práce a prácu, ktorú vykonávajú – ak je vykonaná zle, môže prísť spoločnosť o zákazku;
- vnímajte upratovacie a čistiace práce ako základnú úlohu, ktorá môže vystavovať pracovníkov určitým nebezpečenstvám a rizikám;
- hodnotte riziká, ktorým sú vystavení pracovníci vykonávajúci upratovacie a čistiace práce a implementujte preventívne opatrenia;
- zdieľajte zdravotné a bezpečnostné informácie so všetkými príslušnými stranami, ktoré môžu zahŕňať klienta, spoločnosť vykonávajúcu upratovacie a čistiace práce, vlastníka budovy a samotných pracovníkov.

Viac informácií

Ďalšie informácie a správy *Prevencia úrazov zamestnancov vykonávajúcich upratovacie a čistiace práce a Riziká zamestnania a ochrana zdravia zamestnancov pri výkone čistiacich prác* je možné nájsť na webovej stránke agentúry (<http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TEWE09006ENC/view>).

Publikácie sociálnych partnerov z odvetvia upratovacích a čistiacich prác je možné nájsť prostredníctvom webovej stránky Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a rovnaké príležitosti (<http://ec.europa.eu/social/>).

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, Španielsko
Tel. +34 944794360, Fax +34 944794383
E-mail: information@osha.europa.eu

© Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Reprodukcia je povolená pod podmienkou uvedenia zdroja. Printed in Belgium, 2009.

